

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3111/2018. (IV. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.383/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A B. gazdasági társaság, a T. gazdasági társaság, a G. gazdasági társaság, a P. gazdasági társaság, az E. gazdasági társaság, a B2. gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozók) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztettek az Alkotmánybíróság elé a Kúria Gfv.VII.30.383/2016/8. számú ítélete ellen, annak alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdése, a XII. cikk és a XIII. cikk megsértésére hivatkoztak.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye, hogy az M. gazdasági társaságot (a továbbiakban: társaság) a per alperese (a továbbiakban: alperes) alapította 1992-ben. Az alperes tagi felelősségét a közvetlen irányítást biztosító befolyáshoz kapcsolódó felelősségi szabályra utalással határozta meg. Az alapítással együtt megkötött szindikátusi szerződésben rögzítették, hogy a társaság ügyvezetőjét az alperes nevezi ki, a háromtagú felügyelő bizottságba két tagot az alperes nevez ki, az ügyvezető jogkörét nem korlátozták. A társaság 2003-ban fizetéképtelenné vált, likviditási problémáinak megoldására folyószámlahitel szerződést kötött, amelynek a keze az alperes volt. 2003-ban a társaság ügyvezetőjének jogkörét oly módon korlátozta, hogy 5 millió Ft feletti kötelezettségvállalásai az alperes képviselőjének előzetes írásbeli engedélyével voltak teljesíthetők. A társaság 2005-ben felszámolás alá került, a felszámolási eljárás 2011-ben fejeződött be. A felszámolási eljárásban összesen 25 hitelező jelentett be összesen 308 341 724 Ft hitelezői igényt. A társaság vagyona a felszámolási költségek teljes kifizetésén túl a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi IL. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 57. § (1) bekezdés d) pontjába sorolt igények részbeni kielégítésére nyújtott fedezetet. A felszámolási eljárásban meg nem térült követelések az ügyvezető jogkörét korlátozó alapítói határozat meghozatalát megelőzően megkötött alvállalkozási szerződéseken alapultak, mely szerződéseket a társaság az alperessel kötött vállalkozási szerződések teljesítése érdekében kötött az indítványozókkal, mint alvállalkozókkal, akik a per felperesei voltak. Az indítványozók keresetükben kérték annak megállapítását, hogy az alperes korlátlan és teljes felelősséggel tartozik a társaság tartozásaiért, mivel a közvetlen irányítást biztosító befolyása következtében tartósan hátrányos üzletpolitikát folytatott és ez az ellenőrzött társaság kötelezettségeinek teljesítését jelentősen veszélyeztette. Az elsőfokú bírósági eljárás négy alkalommal került megismétlésre. Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy az indítványozók számára fizessen meg összesen 218 118 495 Ft-ot és annak késedelmi kamatát. Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában a tartósan hátrányos üzletpolitikát abban állapította meg, hogy az alperes gazdaságilag olyan függő helyzetbe hozta és tartotta a társaságot a szervezeti felépítésének kialakításán és konzerválásán keresztül, ami az alperesre kedvező volt azért, hogy a piaci ár alatt tudta a beruházásait megvalósítani, és hátrányos volt a társaságra nézve azért, hogy a kényszerűen vállalt ajánlati árak a költségei fedezésére nem voltak elegendőek, az árbevételeiből nem tudott hasznot realizálni, így forrás hiányában a termelőeszközei korszerűsítéséről nem tudott gondoskodni, ami a versenyképességét tovább rontotta. Az elsőfokú bíróság szerint az alperestől függő gazdasági helyzete vezetett a társaság fokozatos eladósodásához és a fizetéképtelen helyzet kialakulásához.
- [3] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit helyben hagyta. A másodfokú bíróság ítélete indokolásában az üzletpolitika fogalmát – a kialakult bírósági gyakorlat alapján – úgy határozta meg, hogy az egy hosszú távú, több évre szóló gazdálkodási koncepciót jelent, mely akkor minősül az ellenőrzött társaságra nézve hátrányosnak, ha a stratégiai irányító tevékenységet az uralkodó tag akár szándékos, akár súlyosan gondatlan magatartásával (tevételesen vagy passzívan) akként folytatja, hogy

az nem szolgálja az ellenőrzött társaság érdekeit, esetlegesen azzal ellentétes, és ezáltal az ellenőrzött társaságnak bevételkiesése, vesztesége keletkezik, mely körülmény eredményeként az ellenőrzött társaság fizetéképtelenné válik, a felszámolása során pedig a vagyona már nem elegendő a hitelezők kielégítésére. Az elsőfokú eljárás során kirendelt szakértő a hátrányos üzletpolitika folytatását nem találta megállapíthatónak, azonban a bíróság azért mérlegelhetette felül a szakértő következtetéseit, mert a szakértő nem a bíróság által kimunkált üzletpolitika fogalomból indult ki.

- [4] A Kúria Gfv.VII.30.383/2016/8. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy a keresetet elutasította. A Kúria indoklásában rögzítette, hogy a tulajdonos gazdasági céljáról csak aktívan elkövetett tartósan hátrányos üzletpolitika esetén lehet beszélni. Ilyenkor a tulajdonos célja, hogy az uralt társaságot tulajdonosként olyan módon irányítsa, mellyel az uralt társaságtól vagy közvetlenül vonjon el vagyont, vagy pedig közvetetten, mert ott azért keletkezik veszteség, hogy a tulajdonosnál – vagy az érdekeltségi körébe tartozó más gazdálkodó szervezetnél – nyereség keletkezzen. A Kúria szerint az adott perben nem volt megállapítható olyan cél az alperes vonatkozásában, amelynek elérése érdekében a társaságnál nem tette meg a megfelelő intézkedéseket. A társaság eladósodottságának, fizetéképtelenségének a kérdése csak majd tíz évvel az alapításától számítva merült fel. A Kúria kiemelte, hogy a jogerős ítélet megállapítása szerint az alperes azzal folytatott tartósan hátrányos üzletpolitikát a társaság tekintetében, hogy a társaságnak a piaci körülményekhez való rugalmas alkalmazkodását nehezítette el a társaság eredményes működésének megteremtéséről való gondoskodást elmulasztó magatartásával.
- [5] A Kúria álláspontja szerint azonban nem állapítható meg a tulajdonos felelőssége a Cstv. 63. § (2) bekezdése alapján pusztán azért, mert az adós társaság veszteségesen folytatja a tevékenységét. A tulajdonosi döntéseknek a társaság nyereségessége szempontjából való megítélése, illetve a társaság vezetése és annak eredményessége nem a tartósan hátrányos üzletpolitika felelősségi körében vizsgálendő. Önmagában az, hogy egy tulajdonos a saját tulajdonában álló korlátolt felelősségű társaságot nem eredményesen működteti, nem alapozza meg a tulajdonos korlátlan és teljes felelősségét a társaság ki nem egyenlített kötelezettségeiért. A Kúria szerint a korlátozott felelősségű társaságok lényege pontosan az, hogy a tulajdonos a tulajdonában álló társaság hitelezői felé csak abban az esetben váljon felelőssé a teljes vagyonával, ha tudatosan, a tulajdonában álló társaság vagyona elvonásának céljával, vagy abba beletörődve működteti a társaságot. Ha a tulajdonos nem nyereségesen működő vállalkozást hoz létre, és tart fenn, az önmagában nem alapozza meg a korlátlan és teljes felelősségét.
- [6] A Kúria hangsúlyozta, hogy az eljárás irataiból megállapíthatóan a veszteséges működés oka nem kizárólag az volt, hogy a társaság alapításának körülményei miatt a régi állami vállalati struktúra továbbélt a társaságban. A veszteség oka részben az volt, hogy ezeket a plusz költségeket a társaság nem tudta az alperesre továbbhárítani, részben azonban az is, hogy nem maga végezte a feladatokat, hanem alvállalkozókkal végeztette, és az alvállalkozók számára magasabb vállalkozói díjakat ismert el, mint ami az akkori piacon elfogadott volt. Az alvállalkozók magasabb díjait sem tudta az alperessel elfogadtatni, ezért a saját költségeinek és az alvállalkozói magasabb díjaknak együttesen volt köszönhető a fizetéképtelenné válása. A Kúria rögzítette továbbá, hogy az alperes a veszteségről való tudomásszerzést követően kezesként lépett fel annak érdekében, hogy a társaság kölcsönt tudjon felvenni, másrészt korlátozta az ügyvezető jogait, majd új ügyvezetőt nevezett ki, hogy készítse elő a felszámolást.
- [7] Az indítványozók ezt követően nyújtottak be alkotmányjogi panaszt a Kúria Gfv.VII.30.383/2016/8. számú ítélete ellen, amelyben annak alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, mivel az álláspontjuk szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdését, a XII. cikket és a XIII. cikket.
- [8] Az indítványozók álláspontja szerint a Kúria a tényállást a saját preconcepciójának megfelelően iratellenesen eltorzította és ítéletét iratellenes tényállásra alapozta. Az indítványozók kiemelték, hogy alkotmányjogi panaszuk tárgya nem a bizonyítékok bíróságok általi értékelése, hanem a vonatkozó indokolás hiánya. Az indítványozók hivatkozása szerint az indokolt döntés a tisztességes eljáráshoz való jog immanens részét képezi és ezzel kapcsolatos alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az is, hogy a Kúria a saját korábbi joggyakorlatával szembemelve hozott döntést, így saját jogegységesítő funkcióját nem látja el, jogbizonytalanságot okoz, továbbá a tisztességes eljáráshoz való jogot sértette az is, hogy az eljárás több mint 13 évig tartott, amely ezen okból is ellehetetlenítette a követelés érvényesítését.

- [9] Az indítványozók hivatkoztak arra is, hogy alvállalkozói voltak az alperes kizárólagos tulajdonában álló gazdasági társaságnak, melynek csődbe menetele és felszámolási eljárás hatálya alá kerülése miatt alvállalkozói díjukat nem kapták meg és ezen sérelem miatt bírósági jogvédelmet nem kaptak, amely jelenség alapvetően veszélyezteti a vállalkozói létet, ezáltal a vállalkozáshoz való jog sérelmét eredményezi.
- [10] Az indítványozók szerint az ügyben alapvető jelentőségű a tulajdonhoz való jog sérelme is, ugyanis az indítványozók ezen joga sérült azáltal, hogy az elvégzett munka ellenértékét nem kapták meg.
- [11] Az indítványozók kifogásolták, hogy a Kúria ítélete a Fővárosi Törvényszék elsőfokú és a Fővárosi Ítéletábrla másodfokú ítéletét, illetőleg azok részletes indokolásában foglaltakat, több mint 13 év bírói munkájának eredményét és többek között a Kúria saját elvi bírósági határozatát és egy másik kúriai bírósági határozatot sem vett figyelembe, azokkal minden indokolás nélkül szembehelyezkedett. Az indítványozók szerint ezen határozatok az eljárás bíróságokat kötötték, indokolásukban részletesen hivatkoztak is ezekre, és a törvényesség talaján állva magának a Kúriának is figyelembe kellett volna vennie ezeket. Az indítványozók szerint a Kúria ezen lépésével súlyosan veszélyeztette a jogbiztonságot, hiszen ahelyett, hogy egységesítené a joggyakorlatot, minden indok nélkül eltért korábbi gyakorlatától, amely eljárás semmiképp sem nevezhető tisztességesnek. Az indítványozók előadták, hogy a Kúria három oldalas indokolása nem felel meg az indokolási kötelezettség alkotmányos követelményének, nem vonta kétségbe a jogerős ítélettel megállapított tényállást, illetve annak bizonyítását.
- [12] Az indítványozók kifogásolták, hogy a Kúria ítélete szerint a veszteség keletkezése objektív gazdasági folyamatokra és nem az egyedüli (uralkodó) tag befolyásoló magatartására vezethető vissza. Az indítványozók szerint ugyanakkor ilyen „objektív folyamatokra” a jogerős ítélet nem alapította az indokolását, éppen ellenkezőleg azt állapította meg, hogy a társaság veszteségei nem ilyen folyamatoknak, hanem az alperes, mint egyedüli tag megfelelően és kétséget kizáróan bizonyított tartósan hátrányos üzletpolitikájának következményeként keletkeztek. Az indítványozók szerint a Kúria ítélete ellentétes az EBH2004.1038 és a BH2012.295 számú eseti döntésekben foglaltakkal, amely a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezte. Az indítványozók kifogásolták, hogy a jelen ügyben az eljárás több, mint 13 évig tartott, amely nyilvánvalóan sérti a jogviták észszerű időben való befejezéséhez való jogot, továbbá az eljárás elhúzódása miatt az indítványozókat kár érte, mivel késedelmi kamatot csak az ellenőrzött társaság jogutód nélküli megszűnéséig lehet felszámítani.
- [13] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozók érintettnek tekinthetők és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették.
- [15] Az Abtv. 27. §-a *a)* és *b)* pontjai értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján alaptörvényellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Az indítványozók megjelölték az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó törvényi rendelkezést. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdése, a XII. cikk és a XIII. cikk megsértésére hivatkoztak.
- [17] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése előírja, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjaiban foglaltakat. Az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat az indítványban megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja szerint a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha alkotmányjogi panasz esetén egyértelműen megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, illetve az *e)* pont szerint egyértelműen indokolni kell, hogy a sérelmezett döntés, illetve jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [18] Az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése, a XII. cikk (2) bekezdése és a XIII. cikk (2) bekezdése tekintetében nem tartalmaz indokolást, így nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontjának, mivel nem tartalmaz érvelést arra vonatkozóan, hogy a támadott bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

- [19] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, a XII. cikk (1) bekezdése és a XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában tartalmaz indokolást, e tekintetben az indítvány megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét, a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kérte annak megsemmisítését.
- [20] Az Abtv. 29. §-a értelmében alapvető feltétel, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [21] Az Alkotmánybíróság elöljáróban kiemeli, hogy feladata az Alaptörvényben biztosított jogok védelme, és nincs hatásköre a rendes bíróságok jogalkalmazását felülbírálni, hiszen a bírósági joggyakorlat egységének biztosítása a bíróságok, elsősorban a Kúria feladata {3119/2016. (VI. 21.) AB végzés [30] bekezdése, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés [5] bekezdése}.
- [22] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” {3090/2017. (IV. 28.) AB végzés, Indokolás [27]}. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel nem foglalhat állást a bíróság döntési jogkörébe tartozó szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben {3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [23] Az alkotmányjogi panaszban előadott kérdést a bíróságok indokolási kötelezettségét érintően az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]). Következésképpen az indítványban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdés tárgyában az Alkotmánybíróság már korábban állást foglalt {3130/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy a Kúria az indítványozók jogértelmezésétől eltérően, az eljárásban alkalmazandó társasági jogi és Cstv. rendelkezések alapján értelmezte az uralkodó tag felelősségét és megindokolta, hogy mely tények és körülmények alapján nem osztja a másodfokú bíróság álláspontját. Ezen túlmenően az indítványozók nem jelölték meg, hogy milyen kérdésekre nem tért ki a kúriai ítélet indokolása, illetve milyen lényeges kérdések vizsgálatának hiányát kifogásolják. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. A jogszabályok végső soron és kötelező erővel történő értelmezése egyéb iránt a bíróságok feladata” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság az észszerű időn belüli elbírálás követelményéhez fűződő alapjog megsértésével összefüggésben kiemeli, hogy polgári ügyekben „[...] önmagában az észszerű időn belüli befejezés követelményének esetleges megsértése nem vezethet a támadott ítélet megsemmisítéséhez” {3113/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz olyan indokolást, hogy a bírósági eljárás időtartama mennyiben befolyásolta a kifogásolt kúriai döntést, ebből kifolyólag az érdemi vizsgálat szükségességét ezen Alaptörvényben biztosított jog megsértése sem vetette fel.
- [26] Az Alkotmánybíróság az indítványozóknak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének megsértésére vonatkozó érvelésével kapcsolatban hangsúlyozza, hogy „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztés lett, és ezért vagyonvesztést szenvedett el (vagyoni követeléséhez nem jutott hozzá). Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelmén keresztül nem lehet eszköze vagyonjogi perekben a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának” {3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást” {3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésének a megsértése sem vetődik fel azon az alapon, hogy az indítványozók pervesztességük következtében elesetek az alvállalkozói díjuktól.
- [28] Tekintettel arra, hogy az indítványozók a bíróság ítéletének alaptörvény-ellenességét egyebekben nem indokolták, az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.

[29] Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz részben az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában, részben az Abtv. 29. §-ában foglalt törvényi feltételeknek nem felel meg, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2018. március 27.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1644/2017.

